

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

דבריו ותורותיו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, ממלאים את הש"ס כולו. בכל מקום שבו כתוב רבי שמעון, אף שאין מצויין כי הוא רבי שמעון בר יוחאי, הרי זה רבי שמעון בר יוחאי (ראה, פסחים נא/ב ועוד).

רבי משה קוניץ מאובן, חיבר ספר מיוחד לפני כמאתיים שנה, בשם "בן יוחאי", ובו הוא מגיע למסקנות מפתיעות על רבי שמעון בר יוחאי. מספר מאבני הדרך שהובילו אותו למסקנתו – לפנינו. **תנא עם תואר כפול:** העובדה כי פעמים שרבי שמעון מוזכר לבדו, ופעמים שהוא מצויין עם שם אביו, נדירה למדי בש"ס. יש מן התנאים ומן האמוראים שהוזכרו בשם בלבד, ויש שהוזכרו עם שם אבותיהם – עיתים, על מנת להבדילם מתנאים או אמוראים בעלי שמות זהים – אך השימוש בתואר כפול נדיר ביותר.

מדוע ברוב מחלוקות אין הלכה כרשב"י? פעמים אחדות מבואר, כי מעמדו של רבי שמעון חשוב היה משל תנאים אחרים. על כל שאלה ששאל רבי פנחס בן יאיר, הוא השיב עשרים וארבע תשובות. הוא מעיד "ראיתי בני עליה והמה מועטים" (סוכה מה/ב). בגמרתנו מסופר מעשה המערה המופלא אודותיו, ועל כך שכל דבר שהביט בו הפך לגל של עצמות. בימיו של רשב"י לא נראתה הקשת (ירושלמי ברכות פ"ט) ועוד כהנה גדולות ונצורות. חרף כל זאת, ברוב המחלוקות שבהן הוא היה צד למחלוקת, אין פוסקים הלכה כמותו! "רבי שמעון ורבי יוסי – הלכה כרבי יוסי". "רבי שמעון ורבי יהודה – הלכה כרבי יהודה" (עירובין מ/ב). המהרש"ל אף כותב (שו"ת סי' צ"ח): "ואם היה רבי שמעון עומד לפנינו וצווח לשנות מנהג דנהיגין ביה לא אשכחין ביה, כי ברוב דבריו אין הלכה כמותו!".

תמיהות אלו ואחרות הניאו את רבי משה קוניץ מאובן הנזכר להסיק, כי יש להבחין בין רבי שמעון, לבין רבי שמעון בר יוחאי. אלו הם שני שמות של אותו אדם, אך כל שם משתייך לתקופה אחרת בחייו! טרם נכנס אל המערה נקרא רבי שמעון, לאחר שיצא הימנה נתכנה רבי שמעון בר יוחאי, או 'בן יוחאי'. הדוגמאות לכך רבות וגם בגמרתנו ניתן להבחין בכך, כאשר בתחילת מעשה המערה מסופר, כי "רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון" ישבו יחדיו, ולאחר כניסתו למערה, כאשר ביקשו להודיעו שהמלך מת, נאמר, "מאן לודעיה לבר יוחאי". גם בהלכה שנפסקה על ידו עם צאתו הוא כבר מכונה "טיהר בן יוחאי בית הקברות". על תקופת לידתו נאמר "רבי שמעון" (מכות יז/ב) ואילו בפטירתו הוא מכונה "רשב"י" (כתובות עז/ב). במסכת מעילה (יז/ב) נאמר, "ילך רשב"י לפנינו שהוא מלומד בניסים" ורשב"י מסביר "שנעשו לו ניסים במערה".

בר יוחאי נמשחת אשריך: האבחנה בין רבי שמעון לבין רבי שמעון בר יוחאי אינה מסמלת הבדלי תקופות בלבד, כי אם גם את העובדה שבתקופת שהותו במערה הוא התעלה והתגדל למדרגות גבוהות עוד יותר, נגלו לו רזי תורה, הוא הפך לקדוש עליון כמתואר בזמר המפורסם "בר יוחאי נמשחת אשריך".

מעתה, רק בהלכות שהוא פסק כרבי שמעון, אין הלכה כמותו, ברם, הלכות שנפסקו על ידו כרבי שמעון בר יוחאי, לא נאמר הכלל שאין הלכה כמותו.

השערה מבוססת זו מתירה פליאה העולה על פני הלומד את הגמרא (ראש השנה ד/א ועוד) בה מובאים דברים בשם רבי שמעון, ואחר כך הגמרא מוסיפה, "וכן היה רבי שמעון בר יוחאי אומר". תופעה נדירה זו, אשר נרמזה על ידי הגרע"א בגליון הש"ס (שם) אומרת דרשני, במיוחד במקומות בהן לא נוסף מאומה, כמעט, על דברי רבי שמעון. אולם, לאור האמור, מובן היטב, כי יש דברי "רשב"י מחזקים ומבססים את שאמר בתקופה שבה כונה "רבי שמעון".

[מתוך: מאורות הדף היומי, גליון 315, שבת לג ע"ב]